

DINUŠ, Peter: *Československá církev evangelická v agenturním rozpracování StB*. Rigorózní práce. FF UK, Praha 2005, 190 s.

Předložená rigorózní práce splňuje náležitosti pro tento druh textu, obsahuje seznam zkratk i rejstřík, je doplněna několika přílohami. Vhodné by bylo cizojazyčné resumé, tento nedostatek je však vyvážen tím, že práce již byla v podstatě v identické podobě publikována v Sešitech ÚDV (č. 11, 2004), kde je německé a anglické shrnutí připojeno.

Práce je, slovy autora, pozitivisticky koncipována a primárně vychází z dochovaných materiálů StB. Sekundární literaturu, uvedenou v připojeném seznamu, autor zjevně dobře zná, ve své většině ji však konkrétně necituje a používá jen pro překlenutí míst, kde archivní materiály schází. V některých momentech by možná byl odkaz vhodný, aby čtenář mohl dohledat konkrétnější informace o sledovaném tématu (např. první kapitola a text o tzv. Nové orientaci), nicméně důsledné soustředění se na nepublikované, případně hůře dostupné zdroje odpovídá povaze materiálové studie.

Její těžiště je ve dvou kapitolách (třetí a čtvrté), rekonstruujících dochované svazky a další materiály StB o Československé církvi evangelické. Třetí kapitola se tedy soustředí na pronikání agentů do života církve a na dopad jejich činnosti, respektive na záměry státních orgánů a možnost jejich prosazování agenturní cestou. Vzhledem k nedostatku materiálů ke staršímu období soustředil se autor na léta tzv. normalizace a přesvědčivě dokumentuje proces „zklidňování“ církve a to nejen cestou přímé represe, ale i zanášením umělých rozporů a manipulacemi pomocí agenturní sítě. Rozkrývá i mechanismus ovlivňování synodů církve, poukazuje však i na některé neúspěchy těchto snah a „nevypočitatelnost“ lidského jednání. Ve čtvrté kapitole se pak věnoval situaci církve v jednotlivých krajích, nakolik jí ovšem bylo možné z archivů StB popsat. V páté kapitole pak stručně shrnul základní informace obsažené ve vybraných svazcích rozpracovávaných osob i agentů StB.

Výsledkem je práce odpovídající záměru autora (a také dosavadnímu přístupu ÚDV). Znalost archivních fondů i schopnost vyhnout se zjednodušením je podnětem pro kladné hodnocení práce. Několik drobných poznámek to nemá zpochybňovat. Za prvé se text přece jen nevyhýbá opakování některých skutečností, jak si různě vynořovaly ve studovaných materiálech. Za druhé bych doporučil uvést některé důležité body dříve, než v samotném závěru (kde je mimochodem opraveno vstupní tvrzení, že ČCE byla největší nekatolickou církví). Důležité mi zvláště připadá vysvětlení problematičnosti pojmu

Nová orientace, posunutého v žargonu StB jinam, než byl původní obsah. Jak autor v závěru správně uvádí, prvotně šlo o konkrétní okruh lidí, StB jej ovšem používala k „zaškatulkování“ každého, kdo se vymykal požadované poslušnosti vůči státní správě. Vzhledem k tomu, že NO je v textu věnována značná pozornost, bylo by dobré čtenáře předem upozornit na problematičnost pojmu. Za třetí by přece jen text oživil větší vstup literatury, skrze níž by bylo možné některé z informací, které obsahují dokumenty StB, doplnit „živými“ lidmi.

Na závěr opakuji, že práce splňuje požadavky rigorózního řízení a doporučuji její přijetí.

V Praze 10.2. 2006

Jaroslav Cuhra, PhD.

